

Ў ХАРМОНИЈИ С БЕСКРАЈНИМ

Тако се зове једна књига, и то једна добра књига. Наше време не може се похвалити многобројним добрим књигама. Често прође неколико година, а на нашем европском континенту не публикује се ни једно оригинално и особито добро дело. Књига се штампа истина много, но врло су ретке оне, које се с интересовањем и коришћу могу читати. Оригиначне и добре техничке направе појављују се много чешће него ли оригиналне добре књиге. Чак и нови елементи хемијски изналазе се брже и чешће него што се добре књиге пишу. Лакше је саградити једну добру железницу него написати једну добру књигу. Ралф Валдо Трајн, религиозни мислилац амерички, написао је једну добру књигу под горњим насловом. Једна мисаона и симпатична књига, у којој су резултати науке тако уплетени у постулате вере, да је трудно увек поставити границе између тога двога. Наука и вера не изгледају овде ни као завађени ни као измирани суседи, но као једно органско јединство, у коме је свака завада искључена, сваки антагонизам неприродан. Вера се представља као светлост науке, наука као потврда и апологија вере. Наука рачуна с фактима, но научни метод није довољан за потпуно расветљење факата. Сваки факт у свету прелази једним својим делом у трансценденцију. И тим својим трансцедентним делом остао би сваки факт за науку необјашњив без помоћи вере. И вера рачуна с фактима трансцедентним, који су једним делом својим приступни нашем чулном познању. И Бог је један факт, и дух је један факт, и мисао, итд. За факта вере важи метод откривења. Овај сам метод — зато што је он доступан само једној ограниченој мањини видовитих и пророчких природа — није довољан за објашњење верских факата. Већини је метод научни увек доступнији, јер за већину су чула увек меродавнији судија. Па пошто се жели да верска факта постану општа својина, то се вера не може обићи без науке. Сваки човек има већу или мању наклоност ка вери, но сваки човек има и колики — толики научни смисао. Вера се ниуком случају не може одвојити од науке. Вера се мора предавати и пропагирати науком. Верска факта само су полуфакта без науке, као што су опет и научна факта само полу — факта без вере. Вера и наука отуда не стоје у једном политичком савезу, који се да и раскинути, но у једном нераскидивом, органском јединству. Вера не прави савез с науком зато што она то хоће; не, вера стоји и по нужности психичкој у савезу с науком. Вера и наука нису нешто ван нас, него нешто што постоји у нашој души. У мојој души постоји и вера и наука; ако је моја душа довољно здрава и довољно нормално развијена, у њој ће владати једно хармоничко јединство свеколиког њеног садржаја. Факта вере не станују у једној одаји моје душе, а факта науке у другој, но сва су заједно и сва се међусобно преплићу.

„Централни факт васионе јесте Дух с бескрајним животом и моћи, који је иза свега, који оживљава све, и који се манифестује у свему и кроза све". Закони владају природом у малом као и у великом. По закону се окрећу сунчани системи, по закону падају ситне пахуљице снега на земљу. Ништа не бива ван и против закона. Творац свих закона је Бог. Бог је бескрајно мисаоно и емоционално биће. Сви факти чулни били су претходно факти мисаони. „Ми сви живимо у једном пространом океану мисли". Невидљиву страну живота чине менталне и емоционалне моћи, које се оваплоћавају у привременим, чулним облицима. Она невидљива страна је вечита, ова видљива променљива и пролазна. Мисао није апстракција, која се тешко дефинише. „Мисао је витална, жива сила". Тих живих сила је безбројно много; њихов општи, дубоки резервоар јесте Бог. Нема реализованог факта у свету, који пре тога није постојао као мисао, као што опет нема мисли, која не тежи да се реализује у овоме свету

чулних облика. Сваки факт инволвира једну мисао, свака мисао претеча је једног факта. „Мисли су узроци, ствари ефекти“. Свака ствар има као једну духовну атмосферу око себе; то је она иста у својој мисаоној форми. Узмите како хоћете свет је двојан; узмите како хоћете, двојство света није апсолутно. Бог и свет су двоје, па ипак Бог није одвојен од света. Мисао и ствар су двоје, па ипак мисао и ствар су везани уједно.

Бог је дух бескрајан, човек је дух трајан. Својим духом човек чини јединство с Богом, а својим телом јединство с физичком природом. У суштини живот Божји и живот човечји су исти. Та два живота не разликују се по суштини но само по ступњу. Живот Божји је већи и интензивнији од живота човечијег. У колико је човек даље од сазнања Бога и свога духовног јединства с Богом, у толико се више осећа он у овоме свету осамљен, несрећан, немоћан. И напротив, у колико човеку више у свести лебди сазнање Бога и његово духовно јединство с Богом, у толико се човек осећа сигурнији, срећнији и моћнији. „У колико ми признамо наше јединство, наш додир с Бескрајним Духом, који је живот свега, и уколико отворимо дух свој божанском надахнућу, утолико ми долазимо у хармонију с Највишим, Најмоћнијим и Најлепшим“. Није довољно само признати Бога; треба се осетити саучесник Његовог живота. То је оно што спасава. То спасава од слабости, од порока, од песимизма. Ко се толико уживи мислима својим живот Божји, да се осети и сам као са — поседник тога живота, биће као канал, кроз који струји божанска моћ“. Човек тако уздигнут имаће у себи и далеко више креативне моћи. Само човек у хармонији с Бескрајним познаје живот и радује се животу.

Но, још више, — у хармонији с Бескрајним човек се осећа *телесно* здрав и снажан. Ко би рекао у двадесетом веку, јел те? У самој ствари то су прошапутали или кроз зубе процедили многи научници светског гласа. Сви физиолози и психо—физиолози, који су студирали утицај духа на тело, утврдили су, да је тај утицај и на телесно здравље огроман. Стара истинита пословица — у здравом телу и душа је здрава — доказана је као истинита и у обратном смислу — при здравој души и тело је здраво. Само нико од тих научника није дао тачну дефиницију здраве душе. Залуд свеколико здравље душевно кад човека дано ноћно мучи загонетка живота или кад живи у непрекидном страху под сенком смрти. Само на терену религије може се дефинисати здрава душа. Потпуно нормална потпуно здрава душа је она, чији живот стоји у хармонији са животом Божјим, животом бескрајним. Таква, здрава душа мора имати и здраво тело.

Господин Трајн се не шали. Он с највећом озбиљношћу и поузданошћу брани ову тезу: *При здравој души здраво је и тело*. Он наводи аутентичне случајеве, он цитира научне експерименте, вршене од стране хемичара и лекара. Хемијским испитивањем зноја или пљувачке код једног броја људи могло се тачно утврдити, каква страст којим од њих влада. „Гнев, на пример, мења хемијска својства пљувачке толико да их претвара у отров опасан по живот... Познато је врло добро, да су изненадне и силне емоције не само слабиле радњу срца за по неколико часова, но често и смрт проузроковале. Научници су пронашли да постоји хемијска разлика између зноја обичног и зноја хладног, којим се озноји једно лице при изненадном открићу његовог злочина. Стање духа једног злочинца може се утврдити хемијском анализом његовог зноја; кад тај зној дође у додир са селенитском киселином, он производи једну јасну црвенкасту боју. Даље, познато је, да је страх убио хиљаде жртава. Гнев материн трује одојче. Рајер, славни укротитељ животиња, тврдио је, да једна оштра и ружна реч повећава пулс код дресираног коња за десет откуцаја у минути. Кад је тако код животиње, шта би се могло рећи за људско биће? Силне душевне емоције често проузрокују повраћање. Силни гнев или страх може да проузрокује жутицу. Цигло једна ноћ душевне борбе разрушила је више од једног живота. И тако даље.

Сви ови и безбројни слични примери могу се наћи код специјалиста — испитивача узајамног утицаја душе и тела. Г. Трајн наводи ове примере за потврду своје тезе о огромном утицају душе на телесно здравље. Сви ови примери су негативни. Но аутор наводи исто тако многобројне позитивне примере. Болеснику олакшава бол присуство доброг пријатеља или симпатичног познаника. Храброст улива снагу и у тело, нада крепи, вера подиже. Сугестија у медицини све се више цени. И кад се не препише лек, сам долазак лекара од користи је болеснику.

Најочигледнији примери лечења тела духом налазе се у Јеванђељу. Сва исцелења, које је Христос извршио, не спадају у обичну медицину, но у медицину менталну. Дух Христов толико је био здрав и нормалан, да је могао инспирисати здравље не само своме телу но и туђем. Христос је стално стајао у духовном јединству с Бескрајним Духом и Бескрајном Моћи, и, осим тога, Он је увек призивао болесника да верује у могућност свог исцелења помоћу Божјом. Исцелење је долазило, дакле, унутра, из духа, из духовног виталног резервоара. Сва чуда Христова, како мисли Трајн, дају се науком објаснити. Разуме се, — ако наука призна у тако великој мери утицај духа на тело, у каквој то аутор признаје.

У јединству с Богом лежи и главни *услов успеха*. „Ви себе можете учинити магнетом, који привлачи жељени предмет". Како то? Трајн се показује овде потпун мистик. Све ствари стоје под непобедном влашћу Божјом и у непосредном додиру с Богом. А „Богу је све могуће. Човек, који се својим менталитетом сјединио с Богом, постао је донекле поседник Божје моћи. Његова „магнетска" моћ, добијена од тог јединства с Бескрајним, јесте управо — не његова но — Божја моћ.

У јединству с Бескрајним људи могу постати *пророци, видовњаци, мудраци и спасиоци*. И то сви људи могу такви постати. „Бог не гледа ко је ко. Бог није створио пророке и видовњаке и мудраце, и спасиоце као такве. Бог је створио људе". А људи су начинили од себе оно што су хтели. Онај ко је остао у удаљености од Бога, постао је очајан, немоћан и мрачан песимист. Онај ко је дошао у ближи контакт са Богом, тај је испуљен моћи пророчком. Оно што је могао постићи један човек, могу сви. То је тврђење, — најчудније и најсумњивије — тврђење г. Трајна.

Религија, главно је религија. „Религија у правом смислу јесте најрадоснија ствар коју може познати људска душа". Помоћу религије долази се до правог *мира* у овоме свету бура и немира. Наивни су људи, који траже мир у стварима и ситуацијама око себе. Јер мир није нигде ван нас но у нама самима. Он није ни у нама, ако га ми у себи не створимо. А мир у души ствара се само хармонијом с Бескрајним. Борба за ову хармонију и живот у овој хармонији и јесте управо језгро религије. Без религије човек живи у сталној дисхармонији и са собом и са светом.

И још многе друге мисли износе се у овој књизи, или сугерирају њоме. Но главније су већ приказане овде. Има доста и погрешака у овој књизи; има погрешака у детаљима, но основна је погрешка — *генералисање*. Да сви људи могу једно исто постићи и постати, у то ће мало ко хтети поверовати. Да сви људи могу бити пророци, то се не може доказати ни Св. писмом ни историјским искуством ни научним опитом. Апостол Павле стоји на једном реалнијем земљишту кад тврди, *да су различни дарови, различне силе различне службе* (Кор. I, 12). Христос је рекао то у причи о талантима. Некоме је дато више, некоме мање. Кома је дато више, више ће се од њега и тражити. Од свих људи не може се једно исто тражити, Јер сви не могу једно исто дати. Но, ако мишљење Трајново у овом погледу не сумњиво није тачно, оно је ипак веома подстицајно. То мишљење мање би се подвукло као погрешка код проповедника него код филозофа.

Исто би се могло рећи и за *менталну медицину*, која ће, по Трајну, у будућности *замени* садашњу физичку медицину. Јачином духа лечиће људи слабости тела. То је једна несумњиво необично добра и корисна вера, но она опет почива на горњој претпоставци — више проповедничкој него филозофској — да се сви људи могу успети до једне идеалне менталне висине, да сви могу довести душу своју до једног пророчког јединства с Духом Бескрајним. Но не сумњиво је спасоносна ова вера за онога, ко је има. Апостол је рекао: ако живи у вама Дух Онога који је васкрсао Исуса из мртвих, онај који је подигао Христа из мртвих *оживеће и ваша смртна телеса Духом Својим*, који живи у вама (Рим, 8, 11).

У хармонији с бескрајним може човек бити добар, здрав и срећан. То је уверење г. Трајна; с тим уверењем заклапа и читалац његову књигу.

Ништа ново, но за то добро, све добро и благотворно. Не може човек бити ни добар, ни здрав, ни срећан без Бога. Још стари мудрац кинески Лао це учио је: „у свему што чините, следујте Тао (Богу), и тад ће Тао бити у јединству с вама. Како би било могуће Бога видети и рђав бити, у своме сазнању (Бога) напредовати а у моралу назадовати? Или обратно: како може неко Бога презрети и при том ипак добар и праведан бити?"

Персијски мистичар и песник из XIII века, Целал — Един, у усхићењу говори о Богу:

*„С твојом душом моја се мешала
Као вода с вином.
Ко ће вино од воде одвојити
Ко ли мене из савеза с Тобом истргнути?
Ти си моје велико ЈА постао
И никад више нећу марити за малим ЈА“.*

Сам *Сенека* пише Луцилију пријатељу своме: „нико није добар човек без Бога. Нико се не може уздићи до среће без њега. Он даје људима велике и узвишене мисли“. На другом месту: оно што дух освежава чини добро и телу. Мене су студије спасле; ја дугујем благодарност философији, што сам се опет дигао и оздравио... И, сваки је онолико срећан колико он сам у то верује.

Слично и Емерсон. Двадесет и пет столећа стоје између Лао це, кинеског мудраца и Емерсона, мудраца американског. Но мудрост нити стари нити се подмлађује. Она не подлеже времену. Овако пише Емерсон: „Неисказано је јединство између човека и Бога. Како је драга, како умирујућа за човека мисао о Богу; кад се Бог у души пробуди, онда ни најусамљеније место није више усамљено, онда се бришу мрље заблуда и разочарења. Својим присуством Бог пали срце и даје му двоструку снагу" — Емерсон је зенит американске мисли. Са тог зенита падали су зраци светлости на све позније американске мислиоце. Трајн је примио више од једног зрака те емерсоновске светлости. Но углавном он је се грејао на сунцу јеванђелском.

Мудрост је једна, но многи су и различити судови, у које се она улива. Сви најузвишенији духови пењали су се са разних страна уз један висок брег, и на врху су се састајали. Они који успеју да се успну до на тај врх разумеју се: они сви говоре једним језиком. Бог је владар њиховог ума и инспиратор њиховог срца. Они осећају једну бескрајну хармонију, и штимују душу своју према тој хармонији. Дисонанце су за њих више неподношљиве. Зло и ругоба станују под ногама њиховим. Они су победиоци. Пред њиховим лицем блиста се само Доброта и Лепота и Правда, Бескрајна Доброта, Бескрајна Лепота и Бескрајна Правда. Њихову душу испуњава један свети страх и умилно дивљење. Човек у низини је вулгаран према природи и сл. и према светињи живота. Један болестан ветар дува у низини, болестан и заразан. Човек човека заражује, и кад се сви заразе, сви се сматрају здравим. Душа је у

низини раздељена, као раздељен дом. *Како ће опстати раздељен дом?* За опстанак је потребна хармонија; за здравље је потребна хармонија; за величину је потребна хармонија.

— Где је хармонија?

— У Бога.

— Где си ти?

— Далеко од Бога,

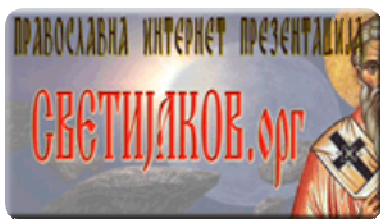
— Шта си ти?

— Дисхармонија.

Некад су људи разговарали у купини с Богом и видели су Га на Синају и Олимпу. И данас је то буквално тачно. Ко је нашао Бога, тај с њим може разговарати и у купини и у својој соби, и може га видети још увек и на Синају и на Олимпу. Души, која стоји у хармонији с Богом, земља се чини као свети храм. И живот је у целини свети; — уздигни се духом на висину, до Духа Божјега, и видећеш светитељски нимбус околом живота. Не очекуј у низини, да Дух Божји *сиђе* и залепрша се у виду *голуба* над тобом. То је било у детињству; из снисходљивости. Гледај сад у висину и пењи се ка Духу Божјем; он неће више *силазити к теби* но ти се мораш *пењати* к њему *орловским* полетом сад кружи Дух Бескрајни над тобом у једва догледној висини и мами те к себи. Ти си заробио дух свој, кад га одвраћаш од Духа Божјег. Ти си постао тамница место храм духа, који ти је додељен. Дух је твој светлост под лонцем. Ослободи дух свој, подај му ширине, подај му полета! Нек узлети на висину, нека засветли, нека ступи у хармонију с Бескрајним! Нико од оних, који су се једном испели горе, не силазе више доле. Не обзири се и не број оне, који се пењу с тобом, да се не уплашиш. Можда ћеш се видети сам. Но не бој се ни самоће ни зноја. На висини нећеш бити сам. Бог те чека на висини. И са Њим су сви они, који су били у истини. Код Њега је радост и здравље и правда. И хармонија! *Свето је ово место на коме стојиш*, рећи ћеш, и осетићеш се спокојан и миран. Светиња ће распростирати своју атмосферу око тебе, и ти ћеш доћи до сазнања, да се и у овоме свету находиш у дому Господњем. И ако се на том месту састанка свих добрих и узвишених духова састанеш с духом старозаветног пророчког песника, чућеш где се он овако моли Богу:

За једно само молим Господа, само то иштем, да живим у дому Господњем све дане живота мојега, да гледам красоту Господњу.

Како су пријатне ове речи! Живећи у хармонији с Бескрајним ти ћеш понављати ову молитву много, много пута.

храм светог апостола Јакова, брата Господњег; Дубока код Јагодине; тел/факс 035/267-160; интернет адреса SVETIJAKOV.org